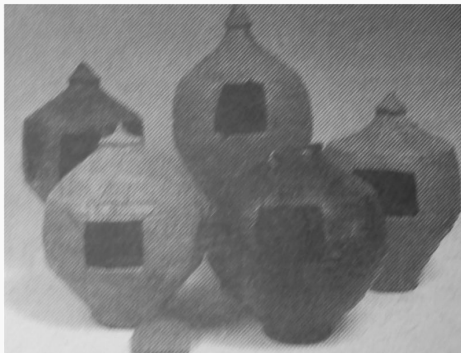

ARHEOLOGIJA NE POZNA GRANICE

.....
DOROTEA JENDRIĆ

U Cankarjevu domu u Ljubljani susrelo se na zajedničkom projektu desetak slovenskih i hrvatskih arheologa koji su proteklih dvadeset godina »kopali« dvije strane istoga gorskoga masiva: Gorjancih, kako ga zovu Slovenci, i Žumberka kako ove pitome brežuljke zovu žitelji s hrvatske strane. Najnovije nalaze, među kojima su kamene sjekire, brončane figurice, staklene i keramičke urne u obliku kuće, srpovi, zdjele, uljanice; tu je i oružja među kojim prevladavaju bodeži, mačevi, konjska ratnička oprema, jedinstvene brončane kacige; zatim male staklene bočice za balzamiranje i čuvanje mirisa, brončane fibule, brončani i zlatni nakit. Sve su to predstavili arheolozi pet muzeja iz dvije države na izložbi »Oživljene kulture, arheološka otkrića na Gorjancih/Žumberku«.

Cankarjev dom tako je prvi put udomio »Oživljene kulture« koje pokazuju izuzetno arheološko bogatstvo grobnih nalaza, istodobno dokazujući kako je sadašnji rijetko naseljeni park prirode Žumberak bio u antičko doba izuzetan centar života koji se razvijao uz brojna prirodna bogatstva, kao što je željezna ruda, guste šume, rijeke i preplet rimskih cesta. Dok je na hrvatskoj strani najviše nalaza s Budinjaka i Gornje Vasi, slovenski su arheolozi najbrojnije priloge iskopali na lokalitetu Verdun pri Stopičah. U organizaciji izložbe sudjelovali su Arheološki muzej u Zagrebu, Dolenjski muzej Novo Mesto, Muzej grada Zagreba i Zavod za istraživanje kulturne povijesti

Gornja Vas: urne u obliku kuće

Slovenije iz Novog Mesta. Autori izložbe su Danilo Breščak, Zoran Gregl, Borut Križ i Želimir Škoberne.

Ovo je prvo izložbeno predstavljanje najnovijih arheoloških istraživanja od osamostaljenja dviju država, a koordinator projekta je Želimir Škoberne iz Muzeja grada Zagreba, uz potporu Ministarstva kulture Slovenije i hrvatskog Ministarstva kulture. Nalazi koji su nađeni s hrvatske strane nedavno su predstavljeni na izložbi »Žumberak – od prapovijesti do kasne antike« u zagrebačkom Arheološkom muzeju, a sada su sklopljeni u jedinstvenu cjelinu koja oslikava tu prirodoslovno-kulturnu zajednicu posebnih karakteristika. Nalaz dviju zdjelastih kaciga u Budinjaku, u kneževskom ratničkom grobu, toliko je važan da je on promijenio dataciju toga tipa kaciga uopće u europskom kontekstu, zaključno oko 8. st. pr. Krista. Zalaganjem Želimira Škobernea i MGZ prva od njih restaurirana je u najboljem laboratoriju u Mainzu i europski je raritet. Na izložbi je predstavljen restaurirani original te kacige

sklopljen od svih pronađenih komadića, te njezina kopija koja je u vlasništvu MGZ.

Novi arheološki nalazi iz antičkog razdoblja do kojih je posljednjih godina došao Zoran Gregl odnose se na rimske ostatke nalazišta paljevinskih grobova u središnjem Žumberku, na potezu Gornja Vas-Bratelji i na sedlu Plešivice. U Gornjoj Vasi istražena su 64 groba, cijela paljevinska nekropola s bogatim grobnim priložima unutar kamenih konstrukcija. Pet kilometara dalje nalaze se četiri nekropole Bratelji-Glavičica, koje su sa svojih 800 metara nadmorske visine najviše nekropole te vrste u Hrvatskoj. Uz brojne komade rimskoga stakla, poseban su nalaz urne u obliku kuće.

Zanimljivo je danas na izložbi u Cankarjevom domu vidjeti kako nas arheologija uči o jedinstvenoj povijesti i načinu života na određenom prostoru, bez obzira na državne granice, jer su i slovenski arheolozi naišli na bogate lokalitete. Keramičke zdjele i vaze, urne i uljanice, brončane fibule i nakit (zlato, bronca, staklene perle), svjedoče o visokom standardu, kao i o sličnom načinu života poljoprivredno-šumarskoga žumberačkoga kraja gdje je konj bio vrijedna životinja (dijelovi konjske opreme sačuvali su se u grobovima). Uz primjere dobro očuvanih poljoprivrednih alata (Šentjernej), nailazimo, među ostalim, i na dokaze mitološko-religioznih simbola, posebno atraktivne brončane minijaturene skulpturice Herkulesa pronađene u Novom Mestu.